

JUDEO-CHRISTIANITY AND CHRISTIAN ZIONISM^{1, 2}

Prof. Vladimir Chukov, DSc

PhD programme in Political Science

Faculty of Business and Management

University of Ruse "Angel Kanchev", Bulgaria

Tel. 0889 768745

E-mail: vlachu1@gmail.com

Abstract: *The terms "Judeo-Christianity" and "Christian Zionism" have a long and controversial history. The adjective "Judeo-" was coined to denote a hybrid phenomenon, such as identifying the Yiddish language as "Judeo-German" or "Judeo-Polish". The term is widely used (in French as well as in English) to refer to the early followers of Jesus who opposed the apostle Paul in wanting to limit Jesus' message to the Jews. They bring to the fore their demand in God's message that Jewish law and ritual be maintained. In this way, "Judeo-Christianity" began to sound synonymous with two of the Abrahamic religions, viz. God's conversion to all who are at the same time followers of Judaism, with its already established canons, and to the newly emerging Christianity.*

Keywords: Religion, Christianity, Judeo, Zionism, Messianism

JEL Code: Z28

УВОД

Цел на тази публикация е изясняване на възникването и еволюцията на два социални конструкта – *юдео-християнство* и *християнски ционизъм*, които имат религиозно и политическо значение до наши дни.

ЮДЕО-ХРИСТИЯНСТВО И ХРИСТИЯНСКИ ЦИОНИЗЪМ

През първите десетилетия на XIX век генезисът на понятието „юдео-християнство“ е формиран в контекста на германската библейска екзегеза. Все пак терминът "Judæo Christian" се появява за първи път в писмо от ирландския протестант-ебраист и мисионер при евреите Александър МакКол /1799-1863/. То датира от 17 октомври 1821 г. В случая се отнася за евреи, които се конвертират в християнството. През 1829 г. понятието за новата конфесионална смесица отново е свързано с конверсията юдеизъм-християнство и в разбиранията на сина на равин, приел католицизма, германеца Джоузеф Волф. Бъдещият велик мисионер влиза в спор със свои преподаватели в Рим по отношение на функциите на Църквата. Той счита, че тя трябва да запази някои еврейски традиции, за да може да ги привлече в лоното на християнството. Използването на германския термин *Judenchristlich* („еврейско-християнски“) с подчертано негативна конотация може да се открие и в съчиненията на Фридрих Ницше. Той говори за „прекъсната приемственост между еврейския и християнския поглед към света“. Тези негови разсъждения по въпроса се появяват в произведението „Антихристът“, публикувано през 1895 г. По-детайлно антисемитските му позиции са развити в друга негова книга - „Генеалогията на морала“.

Американският учен Марк Силк, който прави задълбочени изследвания върху историята на юдео-християнството, твърди, че то се появява като движение в началото на XIX век. Прилагателното „Judeo-“ е измислено, за да означава хибридно явление, като например идентифициране на езика идиш като „юдео-немски“ или „юдео-полски“. Терминът е широко използван (на френски, както и на английски) за обозначаване на ранните

¹ Докладът е представен на 27.10.2022 г. в секция Европеистика и международни отношения с оригинално заглавие на български език „ЮДЕО-ХРИСТИЯНСТВО И ХРИСТИЯНСКИ ЦИОНИЗЪМ“.

² Настоящият доклад е в изпълнение на проект на Факултет "Бизнес и мениджмънт" на тема "Изследване на регионалните потенциали за развитие на социално иновативни екосистеми в условия на дигитална трансформация", финансиран от Фонд "Научни изследвания" на Русенски университет „Ангел Кънчев“.

последователи на Исус, които се противопоставят на апостол Павел в желанието да ограничат посланието на Исус към евреите. Те извеждат на преден план искането им в божие послание да се поддържа еврейският закон и ритуал. По този начин „юдео-християнството“ започва да звучи като синоним на две от авраамическите религии, т.е. божие обръщане към всички, които са едновременно последователи на юдаизма, с неговите вече утвърдени канони и към новосъздаващото се християнство. Паралелно с това юдео-християнската терминология започва да се използва за идентифициране на традиция напълно различна от други световни религиозни традиции като индуизма, както и от по-светски възгледи. В края на XIX век например един от героите на френският романист Анатол Франс поставя като контрапункт на известната космическа система на астролога Пиер-Симон Лаплас /1749-1827/ „старата юдео-християнска космогония“. Като цяло през този период „юдео-християнството“ се вписва в една мисловна субстанция, която е по-скоро описателна и светско-философска, отколкото богословска, т.е. отколкото „авраамична“.

Едва в средата на десетилетия на XX век „юдео-християнството“ се превръща в политически термин. През 30-те години на миналия век, когато антисемитизмът се настанява и от двете страни на Атлантическия океан, юдео-християнският дискурс започва да се използва от междуконфесионални организации като Националната конференция на християните и евреите, за да създаде обща религиозна кауза. Той служи като сигнал за противопоставяне на профашистките America Firsters, които все по-често използват „християнски“ като термин за идентификация на американците, назовавайки своите организации „Християнски американски кръстоносен поход“, „Християнски арийски синдикат“ и „Християнски мобилизатори“. По време на Втората Световна война юдео-християнската реторика става все по-често използвана в публичния дискурс. Основна роля в това отношение играе Еврейската теологична семинария в Ню Йорк – място, в което се събират либерално мислещи интелектуалци. Най-активните постоянно действащи дискуссионни форуми са били тези организирани в Колумбийския учителски колеж и Американския еврейски теологичен семинар. Те са най-силните генератори на юдео-християнската реторика срещу визията и идеологията на страните от Оста. На практика, там се провеждала идейната конфронтация между либералната демокрация и надигания се в Европа фашизъм. След войната „юдео-християнството“ придобива широка популярност, тъй като проповедници, политици и всякакви спекуланти се възползват от неговия идеологически и духовен потенциал в битката срещу атеистите – комунисти.

Няколко основни догматични ингредиенти, производни на евангелистките вярвания, превръщат идео-християнството в „юдео-евангелизъм“. По-скоро те създават част от него в единен монолитен конфесионален блок, чиито взаимовръзки са неразрушими. Еволюирайки в нова, специфична конфесия с всички свои необходими компоненти като ритуалика, клир тя изгражда собствена етатистка визия. В последната изключително важна роля играе специфичната есхатология. Нейното тълкуване и разбиране осветлява неразривността на връзките между политическите субекти, чиито съдържание е изпълнено от евангелизма и юдаизма като форми на доминиращи, официални или държавни религиозни вярвания.

Евангелистите се придържат към християнската мисловна школа, наречена предмилениален диспенсационализъм. Той е популярен най-вече сред съвременните евангелисти. Според американския богослов Чарлз Рериз тази философия възприема факта, че второто идване на Христос е предстоящо събитие, което ще се случи на няколко етапа. На първия етап, Исус ще се появи отново в рая, но няма да слезе на земята. В рая той ще срещне истинските вярващи - онези, които са били „родени отново“, приемайки Христос като свой личен спасител. В действие, известно като „възкресение“, тези вярващи ще бъдат чудотворно привлечени към Исус от земята. В същото време истински вярващите, които са починали преди появата на Месията, ще бъдат възкресени от мъртвите и ще се присъединят към Исус. Очаква се всичко това да се случи в близко бъдеще, въпреки че евангелските писания не осигуряват конкретна времева рамка повечето случаи.

Паралелно с това диспенсационните предмилениалисти твърдят, че второто пришествие на Христос и последващото установяване на хилядолетното царство трябва да

бъде предшествано от седемгодишен период, известен като „Скръб“, от земната дейност на Антихриста, както и изливането на Божия гняв върху човечеството. Диспенсационните премилениалисти твърдят, че нацията на Израел ще бъде спасена и възстановена на място в период от едно хилядолетие. Така Израел ще има специална функция в служба през хилядолетието, която е различна от тази на официалната Църквата.

Според Книгата на Йеремиа за евреите това ще бъде „време на неприятности за Яков“. Въпреки завръщането в родината си, преди или по време на този период, евреите ще се считат за „лишени от вяра“, защото не ще са приели Христос за техния Месия. Следователно, еврейското физическо и политическо присъствие в онези територии, които в днешни дни се определят като държавата Израел и палестинските земи, за които Тел Авив претендира, няма да бъдат „Божие царство“. Това ще бъде само етап от последващи събития, които ще предшестват идването на Месията. По време на периода, наречен "голямата Скръб" там ще се появи владетел – Антихрист, който ще се представи за истинския Месия и ще иска да бъде приет от евреите като техни изкупител. Налагайки своето управление над възстановения Божи гроб, Антихристът ще управлява с насилие и терор. Евреите, които приемат Христовата вяра през този период, ще бъдат упорити и ще бъдат преследвани от последователите на фалшивия Месия. Някои от тях ще бъдат убити. Ще има поредица от опити за нахлувания в Светата земя от всички краища на света. Периодът на „голямата скръб“ ще завърши със завръщането на Христос на земята, заедно с истинските вярващи, за да се установи неговото царство. Той ще победи Антихриста, ще установи режим на справедливост по целия свят и ще превърне Йерусалим в негова столица. По време на тези събития, повечето евреи ще отворят сърцата си и ще приемат Исус за свой Месия.

В духа на пророческите текстове евангелистите, последователи на предмилениалния диспенсационизъм тълкуват и събитията в Близкия Изток. Процесът на създаването на държавата Израел, победата в Шестдневната война и завладяването на Храмовия хълм се възприемат като част от временното Възкръстване на Христос. Така участието в процеса на израелското държавообразуване се тълкува като част от месианските текстове и респективно, включване в Божествения план за изкуплението.

Есхатологични видения за „края на света“ съществуват във всички небесни религии. Понякога те се фокусират и се акумулират в общественото съзнание. Тогава се появяват периодите на т.нар. „горещо“ месианство. Антитезисните периоди /понякога достатъчно дълги/ пък се характеризират с натрупването на „студени“ или негативни периоди към месианството. Респективно, отново се засилват настроенията или публичните тежнени за настъпването на „края на света“. Чудесно изследване в това отношение прави британският учен Норман Кон, чийто труд „В преследване на хилядолетието: Революционните милениалисти и мистичните анархисти на Средните векове“ влияе силно върху начина на възприемане на месианството в Европа. Според него цикличността между имплозия и експлозия на месианските чувства на средновековна Европа дава истинския профил на месианския феномен в средновековните християни. Според Кон пик на месианството на Стария континент е бил периодът около Първия кръстоносен поход /1096-1099/. Той е бил възприеман като Свещена война, която е трябвало да доведе до „края на света“.

Според изследването на американските учени М. Инбари, К. Бумин и М.Ж.Бърд „Защо евангелистите подкрепят Израел“ пример за „горещ“ американски месианизъм е движението на баптиста Уилям Милър, който по-късно се трансформира в различни тенденции на адвентизма. Проповедникът, изучил подробно Книгата на Даниил и Откровението на Йоан, предрича, че Завръщането на Христос ще е на 21 март 1843. Когато обаче това не станало, той обяснил на своите привърженици, че е сбъркал в изчисленията и Възкръсването на Христос трябвало да стане на 22 октомври 1844 г. Когато и това не станало, настъпил периодът на „Голямото разочарование“. Адвентизмът останал, но неговите привърженици силно намаляли, завръщайки се в редиците на другите евангелистки църкви /баптисти, методисти, презвитерианци и камбелисти – Възстановителното движение/. Останалите се разцепили или видоизменили своите интерпретации за Второто пришествие на Христос. Все

пак милеристите /последователите на Уилям Милър/ се превърнали в най-твърдото ядро на юдео-християнството, в което двете религии се преплитат една в друга.

На първо място, те се отказали от твърдението, че идването на Христос ще е буквално-физическо, а по-скоро - духовно. Все пак най-верните последователи на Милър, водени от неговия най-близък приятел Джоузеф Марч, отстоявали мнението, че Христос ще се завърне на земята, но едва когато физически евреите се завърнат в Палестина. Така евреите държат ключа за Второто пришествие.

На второ място, се появява отделна църква, а именно Адвентистите на седмия ден. В нея се сливат две библийски доктрини, а именно учението за Второто пришествие на Христос и Десетте божии заповеди, които и новаторски компонент – съботната институция. Всъщност той бил предаден на адвентистите от клон на баптистката църква, която се наричала Баптисти от седмия ден. Както при юдеизма, така и адвентистите и баптистите от седмия ден считат, че събота, а не неделя, както е при останалите християни, е денят за молитва и за почивка. Съботното поведение на последователите на тези евангелистки деноминации напълно наподобява на това на юдеите. Част от петъчния ден може да се изразходва за подготовка за съботата, като например приготвяне на храна и подреждане на дома. Адвентистите могат да се съберат за петъчно вечерно богослужение, за да посрещнат в събота, практика, която често е известна като Вечерня. Адвентистите се въздържат от светска работа в събота. Обикновено те избягват чисто светски форми на отдиш, като състезателен спорт и гледане на нерелигиозни програми по телевизията. Въпреки това се насърчават разходките сред природата, ориентираните към семейството дейности, благотворителната работа и други дейности, които са състрадателни по природа. Дейностите в събота следобед варират значително в зависимост от културния, етническият и социалният произход. Подобен режим е сходен с тези на религиозните евреи.

Трета малка група, последователи на Милър, оформила се след „Голямото разочарование“ се ангажират практически да приготвят Второто пришествие на Христос. Става въпрос за американката Клоринда Майнър /1805-1855/ от Филаделфия. Когато пророчеството на Уилям Милър се провалило, тя организира група от седем души. През май 1849 г. Майнър отплава с тях към Палестина. Тя помага за развиването на експерименталната ферма и селскостопанската дейност на британския консул в Йерусалим Джеймс Фин. Става въпрос за имение, което е било в село Артас, отстоящо на четири километра от град Витлеем. След кратко прекъсване през 1851 г. последователката на Милър отново отива в Палестина, но този път в град Яфо. Там, заедно с германци от град Вупертал, последователи на милениализма, създава известната колония Har Hatkva, Връх Надежда. Те учат местните евреи на фермерство, на големи физически усилия, с цел да ги конвертират и така да ускорят Второто пришествие на Христос. Специалното внимание и грижа към евреите от страна на евангелистите е отразено емоционално в едно от писмата на Клоринда Майнър до американското еврейско списание „Occident“. То е характеристика на местните евреи, които тя е наела във фермата. «Нашите бедни еврейски братя», пише тя, "Необходимо е много търпение, любов и мъдрост, за да се контактува истински с тях Те са като деца за активния бизнес и колкото повече опит имаме, толкова повече сме убедени, че се нуждаят от нежната грижа на „кърмещите майки“ и бащи, за да ги издигнем ... но ние нямаме средствата“.

Важен принцип в юдео-християнството е възприемането на тезата, че евреите са богоизбрания народ, тъй като са преките потомци на Авраам. Благодарение на техната подкрепа евангелистите получават божествената благословия и по този начин също получават божествен статут. Това се дължи, както вече беше отбелязано, на библийския литерализъм. Според журналистката Виктория Кларк «Божият гняв е причината за ревностната «християно-ционистка» подкрепа за Израел», имайки предвид именно юдео-християнството. В своето задълбочено изследване «Съюзници за Армагедон. Появата на християнският ционизъм» тя навлиза в детайли на християно-ционизма, както в САЩ, така и в Израел. Всъщност терминът «християнски ционизъм» е своеобразна по-«компресирана», по-твърда версия на идео-християнството. Кларк отстоява тезата, че привържениците на тази

400-годишна влиятелна идеология са убедени, че светът се е насочил към последната битка при Армагедон. Експертката достига до извода, че логиката на разсъждение на християно-ционистите е изключително симплифицирана. Тя се състои във вярата, че «войната на президента Буш срещу терора е митичния сблъсък между доброто и злото. Иран и Сирия представляват силите на тъмнината.» В тази светлина подкрепата на САЩ за Израел е богопредопределена. Ако тя бъде прекъсната, тогава и Бог ще вдигне ръцете си от американците и те няма да бъдат повече «божествено предпочитаната» нация. Интересното в случая е, че подкрепата е изведена на политическа плоскост. Става въпрос за държавата Израел, а не за евреите, по принцип. Анализът на журналистката показва, че подобни твърдения са популярни сред 15-20 милиона американски евангелисти, а почти всеки трети американец вярва, че Бог е предоставил Израел на евреите като прелюдия към Армагедон и Второто пришествие.

Друг впечатляващ пример е изследването на журналиста Уилям Кьониг за съществуването на корелация между натиска, упражняван от администрацията на американския президент за отстъпки от Израел пред палестинците и настъпилите природни катаклизми на територията на САЩ. Проследени са всички природни бедствия на територията на американската държава през периода 1991 – 2017 /началото на администрацията на Джорж Буш-старши до първата година президента Доналд Тръмп/. Авторът на анализа отстоява мнението, че само в рамките на 24 часа от упражняването на натиск върху еврейската държава и веднага в Америка се случват пожари, земетресения, урагани, торнадо, наводнения и други.

В още по-детайлизиран план, според журналиста Адам Берковиц някои американски евангелисти търсят връзката между един от най-опустошителните урагани в историята на САЩ – Катрина и затварянето на еврейското селище Гуш Катиф при евакуацията на израелската армия от ивицата Газа. Двете събития се случват през август 2005 година. Дозателството за подобна релация е намерено в Книгата на Исая /61:8-9/. „Защото Аз, Господ, обичам правосъдие, мразя грабеж с насилие, и ще им въздам награда по истина и ще поставя с тях вечен завет; и семето им ще бъде известно между народите, и потомството им - всред племената; всички, които ги видят, ще познаят, че те са семе, от Господа благословено.“

Идео-християните твърдо се противопоставят на „теологията на замяната“. Това е условно наименование на ексклезиологична концепция в рамките на християнската теология, съответстващо на някои новозаветни църкви. В нея се твърди, че евреите са изгубили своите богоизбрани права, тъй като не са припознали Христос като Месия. Нещо повече, поради това че те са предали Христос и се отказали от него, Бог е прехвърлил добрините си на Църквата. Големият въпрос е дали все още евреите са избраният от Бога народ или те са заменени от Християнската църква? Дали евреите са ключът към завръщането на месията? Разсъжденията, че евреите са „убийците на Христос“ и следователно те са се превърнали в „изгубен народ“. Дори апостол Павел, самият той евреин, отправя тежки думи към своите едноверци, заради преследванията на християните: „Защото вие, братя, станяхте подражатели на Божиите в Христа Исуса църкви, които са в Юдея, понеже вие пострадахте същото от своите си сънародници, както и те от юдеите; които и Господа Исуса и пророците убиха, и нас прогониха, на Бога не угождават и на всичките човеци са противни, като ни забраняват да говорим на езичниците, за да се спасят. Така те винаги допълнят мярката на греховете си; но безграничният гняв ги постигна.“

Вероятно утвърждаването на теорията на „замяната“ сред някои клерикални среди, особено в Европа, се превръща в стимул на набирането на сила на антисемитизма. Дори се говори за Църквата като за „Новия Израел“. Тази дилема в много голяма степен влияе върху нюансирането на американската външна политика. Много често зад ожесточеното политическо състезание „републиканци – демократи“ за контрол в Белия дом реално стои на втори план колизията „премиленизъм – постмиленизъм“, но също така и тълкуването евреите – богоизбран народ или „убийци на Христос“ и замествени от християнската Църква.

Все пак съществува и алтернативна интерпретация по въпроса за ролята на евреите. Счита се, че те не са безвъзвратно изгубени, а само временно се разбунтуват срещу богоизбрания Исус Христос. Всъщност, както обяснява апостол Павел в писмото си до римляните, Бог използва отхвърлянето на евреите от Христос за добро, а именно за да разпространи Божията вяра сред езичниците. Той казва: „Защото, братя, за да не се мислите за мъдри, искам да знаете тая тайна, че частично закоравяване сполетя Израила, само докато влезе пълното число на езичниците. И така целият Израил ще се спаси, както е писано: - "Избавител ще дойде от Сион; Той ще отвърне нечестията от Якова; И ето завета от Мене към тях: когато отнема греховете им; Колкото за благовестието, те са неприятели, което е за ваша полза, а колкото за избора, те са възлюбени заради бащите. Защото даровете и призванието от Бога са неотменими“.

В тази светлина се налага хипотезата, че с наближаването на края на човешката история Христос ще се завърне на Земята, ще създаде своето царство и тогава ще бъде признат от Израел. В този контекст старозаветните пророчества се отнасят до буквалния Израел, а не до християнската Църква. Все пак остава и друга хипотеза, а именно че според съвременния премилениализъм, Бог има план, както за Израел, така и за Църквата. По друг начин казано, онези евреи, които приемат Христос за свой Спасител и Месия, ще се насладят на благословиите на хилядолетното царство на Христос. В същото време Църквата ще бъде премахната преди установяването на царството и ще царува с Христос. След протестантската Реформация християнските деноминации се умножават, всяка с различни нюанси по отношение на теологията, сотериологията (т.е. доктрините за спасението) и есхатологията. Теологията на „замяната“ продължава като основа на есхатологичните вярвания, както в рамките на римокатолицизма, така и в реформираното християнство. Постмилениалният възглед на последния предвижда масово покръстване на евреите /и останалия свят/ преди завръщането на Христос, докато амилениалният възглед не го прави. Във всеки случай и трите християнски перспективи са единодушни, че евреите, които продължават да отхвърлят Месията, са изгубени.

Подобни позиции отстояват дълго време католическата и някои протестантски църкви, но впоследствие се отказват. Петдесетниците също имат подобна позиция, но като цяло, тяхната религиозна доктрина си остава подчертано филосемитска и дори ционистка. Отделни влиятелни християнски мислители поддържат антисемитска богословска позиция. Става въпрос за византийския богослов Йоан Златоуст във „Думи срещу евреите“ /IV век/, руския летописец Нестор в „Приказки за отминали години“ /XIII в./ и както вече отбелязахме, германския реформатор Мартин Лутер в трактатите „Исус Христос се е родил евреин“ и „За евреите и техните лъжи“.

Все пак местните, блискоизточни църкви, от различни християнски деноминации не променят позицията си и остават антисемитски. Очевидно е, че религиозният спор е силно повлиян от политическите позиции по отношение на израело-палестинска борба. Вижда се разцеплението между местното /пропалестинско/ християнство и външното, което е в подкрепа на Израел. На 22 август 2006 г. е подписана т.нар. Йерусалимска декларация за християнски ционизъм. Става въпрос за съвместно изявление, издадено от редица палестински християнски църкви. Документът отхвърля „християнския ционизъм“, заключавайки, че това е „фалшиво учение, което покварява библейското послание за любов, справедливост и помирение“. Подписалите декларацията са патриарх Мишел Сабах, Латински патриарх на Йерусалим (католик), архиепископ Свериос Малки Мурад от Сирийската православна архиепископия на Йерусалим, епископ Риах Абу ал Асал, англикански епископ в Йерусалим на Епископската църква в Йерусалим и Близкия изток и епископ Муниб Юнан, Евангелската лутеранска църква в Йордания и Светата земя.

Не закъснява и отговорът на „християнските ционисти“. В специална декларация която не носи конкретна дата и е подписана от ръководителите на три организации, а именно Ребека Бриммер - Мостове за мир, Рей Сандърс - Християнски приятели на Израел и Малкълм Хединг - Световно християнско посолство Йерусалим, се казва:

1. Християнският ционизъм е теологична позиция, която вижда бъдещата съдба на Израел в земята на неговите прадеди. Християнският ционист вярва в буквалното тълкуване на Библията и отхвърля теологията за заместване, която определено е играла основна роля в преследването на евреите през вековете и е украсила Холокоста. Християнският ционизъм не еретичен; всъщност християните от всякакъв традиционен произход поддържат сходна гледна точка в продължение на две хиляди години. Най-просто казано, християнският ционист е този, който вярва, че „Бог по суверенния избор е дал Ханаанската земя като вечно притежание на еврейския народ за целите на Неговото царство“.

2. Християнските ционисти вярват, че макар Бог да обича всички хора еднакво, той е избрал еврейския народ, който да донесе изкупление на човечеството. Нашият Месия и цар, Исус Христос, се е родил от еврейски родители, в еврейско общество, като по този начин превръща еврейския народ в наше „царско семейство“, за да бъде почитан, защото кралят им се е родил. Християнските ционисти отхвърлят омразата към всяка група хора.

3. Християнските ционисти не базират своето богословско положение на пророчеството за крайните времена, а на верните Божии завети, дадени на Авраам преди около четири хиляди години. Те нямат „жажда за Армагедон“ и не твърдят, че знаят последователността на събитията, които ще доведат до него.

4. Християнските ционисти признават, че Израел има право да съществува в мир и сигурност. Освен това има библейски основания, които регулират националното съществуване на Израел. Те имат отношение към въпросите на справедливостта, законосъобразността и третирането на чужденеца в нейната среда. Християнските ционисти напълно признават и отстояват това.

5. Християнският ционизъм не е заплаха за никого, а вместо това се стреми да бъде благословение. Християнските ционистки организации в Израел са отпуснали милиони долари помощи. Те се грижат за всички общности на територията, в това число израелски и палестински араби, друзи и други. Молим се за мир. Но с тъга отбелязваме, че настоящото палестинско правителство е изцяло посветено на унищожаването на Израел и неговата конституция го обявява. И така, проблемът в региона не е толкова прост, колкото Ерусалимската декларация го прави!

6. За съжаление, не е имало срещи между йерусалимските клирици и техните християнски ционистки колеги. Ние призоваваме за такъв диалог и го считаме за библейска предпоставка. Притеснени сме от факта, че първото, което е направено, е публичното отхвърляне /на Християнския ционизъм-бел.авт./ Считаме, че сме били третирани с неуважение и пренебрежение и сме нападнати с тези публични декларации. Те се представят като привърженици на справедливостта, милостта, истината и мира! Обаче, в такава публична нападка изглежда липсват такива качества.

Намираме текста /на Йерусалимската декларация-бел.авт./ за небалансиран и по-специално, едностранен. Той напълно игнорира джихадистките цели на правителството на Хамас и не вижда тероризма, извършен от този режим. Всичко се приписва на „окупация и милитаризъм“, което означава, че Израел е единственият проблем. Мислим, че не! Тази едностранна, небалансирана гледна точка на конфликта, всъщност не е полезна за мирния процес и допринася за неговия провал!

И така, в заключение ние, християнските ционисти, призоваваме християните и църквите навсякъде да не мълчат, а да нарушат мълчанието си и да говорят за помирение със справедливостта в Светите земи. Да се молим за мира в Йерусалим, да утвърдим правото на Израел да живее в мир и сигурност, освободен от заплахата от ликвидация от ислямските джихадисти, които определено се стремят да „колонизират“ еврейската държава, като я въведат в Империята на исляма. Ние отхвърляме всички форми на дискриминация.“

Юдео-християните наричат „теорията на подменянето“ още „свръхсецесионизъм“ и го определят като фатална теологична грешка. Нещо повече, те обвиняват нейните последователи, че тя се превръща в богословска основа на атнисемитизма. В тази светлина

един от известните американски телеевангелисти от „Обединени християни за Израел“ Джон Хейджи отбелязва: „Време е християните да премахнат самоналожените везни от очите ни, поставени там от свещените учения на теологията на заместването. Бог никога не е отхвърлял евреите или ги е заменял, тъй като не могли да видят Христос като Месия. Бог продължава да обича и да цени еврейския народ и е предназначил славно бъдеще за тях.“ По този начин се ражда още една причина за циментирането на юдео-християнския фундамент. Става въпрос за вменияването на вината на християнството за избуяването на кървавия антисемитизъм през XX век, а именно на Холокоста. Убеденият юдео-християнин Джон Хейджи извежда тази идея в друга своя проповед: „Много здрава нишка свързва кръстоносните походи, испанската инквизиция, атаките на Мартин Лутер срещу евреите, Адолф Хитлер и Окончателното решение. Всички тези деяния са извършени от кръстени Християни.“ Така силно вменената вина на европейците за допускането на Холокоста се превръща в психологически фактор за симпатии към евреите и силна подкрепа към Израел. Тази особеност особено силно важи за германците, чийто Трети райх е физическия извършител на това пресъпление към евреите. В този ред на разсъждения юдео-християнството изиграва роля на лек на гузна съвест, с цел изкупление на допуснати предишни грехове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В края на първата половина на XX век в Америка и Европа се появява понятието „юдео-християнски ценности“. Поставя се акцент върху съвместно изградена етична система, в която двете религии имат тъждествени приноси на базата на еднаквостта в религията, културата, традициите, нравите, обичаите и всекидневното поведение. За първи път терминът се отбелязва в книгата на английския писател Джордж Оруел през 1939 г. Точният израз е словосъчетанието „юдейско-християнска морална схема“. След първоначалната употреба от известния автор са необходими поне десетилетие усилия от християнски и еврейски влиятелни личности, докато той се утвърди. Форуми като Националната конференция на християните и евреите /основана през 1927 г./ се опитват дори да го институционалират. Терминът продължава да печели популярност през 40-те години. Това особено силно важи за САЩ.

Като цяло, в чисто политическа проскост юдео-християните възприемат Израел като съюзник, заради споделени геостратегически интереси. Съответно, подкрепата за еврейската държава отразява вярата, че е тя е най-добрият съюзник на САЩ и Запада в тази важна, но нестабилна част от света. В този контекст евангелистите считат, че именно Израел е стожерът в борбата срещу радикалния сунитски и шитски ислям. След разпадането на Съветския съюз юдео-християните са на мнение, че враг номер едно е станал ислямът. Той е най-значимата заплаха за САЩ, представляващ християнството и Израел, представляващ юдеизма. Това е предпоставка за промяната на политиката на световното евангелско движение. Според американския политолог Питър Грийз „евангелистите поддържат идеята, че израелците са на първа линия в битката за удържането на мюсюлманите и палестинците в разрушаването на световния ред“. Нещо повече, като гарант за сигурността на ценностите на западната цивилизация, еврейската държава се възприема и като гарант за физическата безопасност на християните, посещаващи Светите земи. Логично, военната подкрепа за Израел се трансформира в подкрепа за целостта и сигурността на християнските религиозни обекти.

REFERENCES

- Ryrie, C., *Dispensationalism, Revised and Expanded*, Moody Publishers, 2007, cit by Your Questions. Biblical Answers, <https://www.gotquestions.org/dispensational-premillennialism.html>, 29.04.2020.
- Inbari, M., Bumin, K., M., G., Byrd, *Why do Evangelicals Support Israel, Politics and Religion*, Cambridge University Press, January 2020, https://www.researchgate.net/publication/338583810_Why_Do_Evangelicals_Support_Israel, 29.04.2020.
- Jeremie, 30:7, Saint Bible, <https://saintebible.com/jeremiah/30-7.htm>, 29.04.2020.
- Boyer, P., *When Time Shall Be No More*. Cambridge: Harvard University Press, 1992, pp. 254-290.